



Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior

Enquesta de seguretat pública de Catalunya

Edició especial sobre les persones grans

Febrer de 2015

El canvi demogràfic

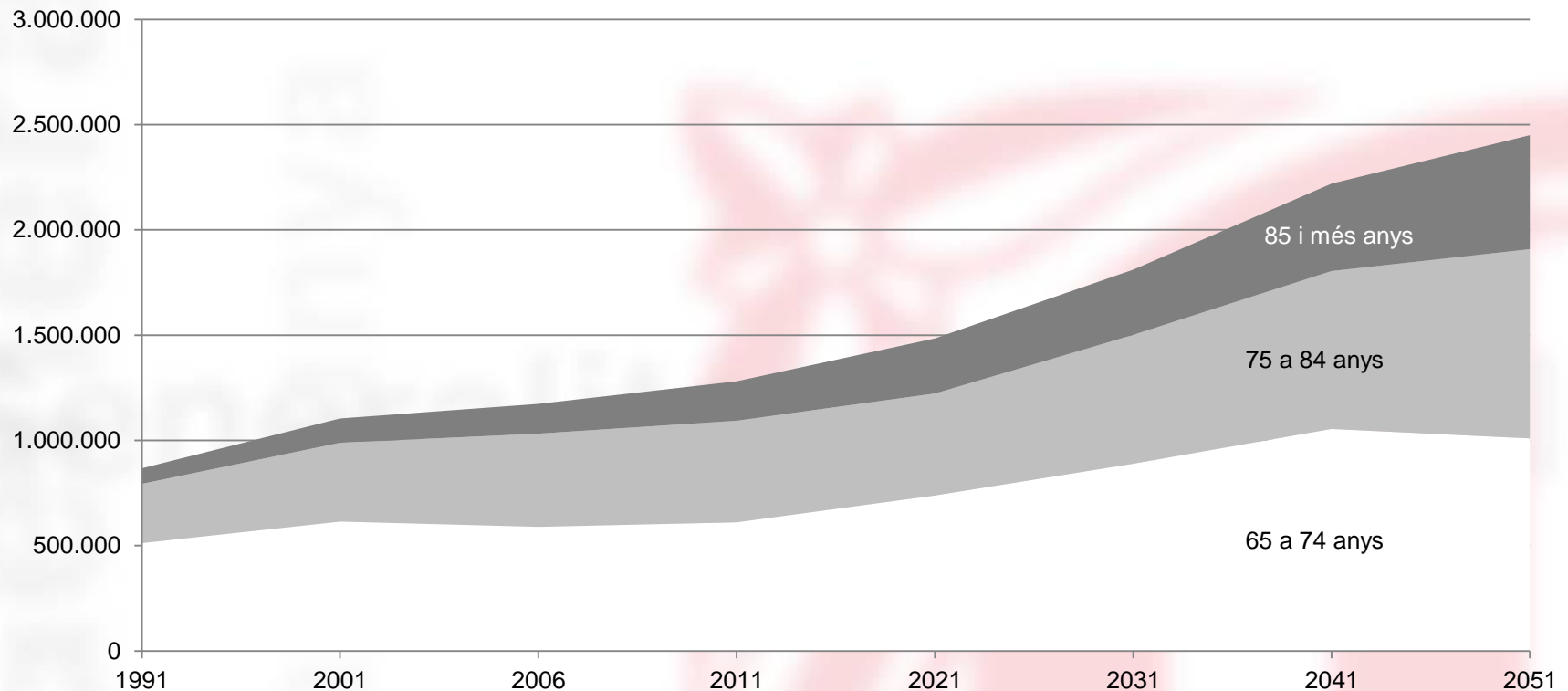
Enquesta de seguretat pública de Catalunya

Edició especial sobre les persones grans

L'envelliment de la població a Catalunya

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

A Catalunya, la població de 65 anys i més constituïa el 14,6% del total l'any 1991 i, d'acord amb les projeccions de l'Institut d'Estadística de Catalunya (escenari mitjà), constituirà el 30,8% de la població catalana cap a l'any 2051. Aquest fenomen es produeix a tots els països del nostre entorn i té conseqüències de gran abast en tots els àmbits, també en matèria de seguretat interior.



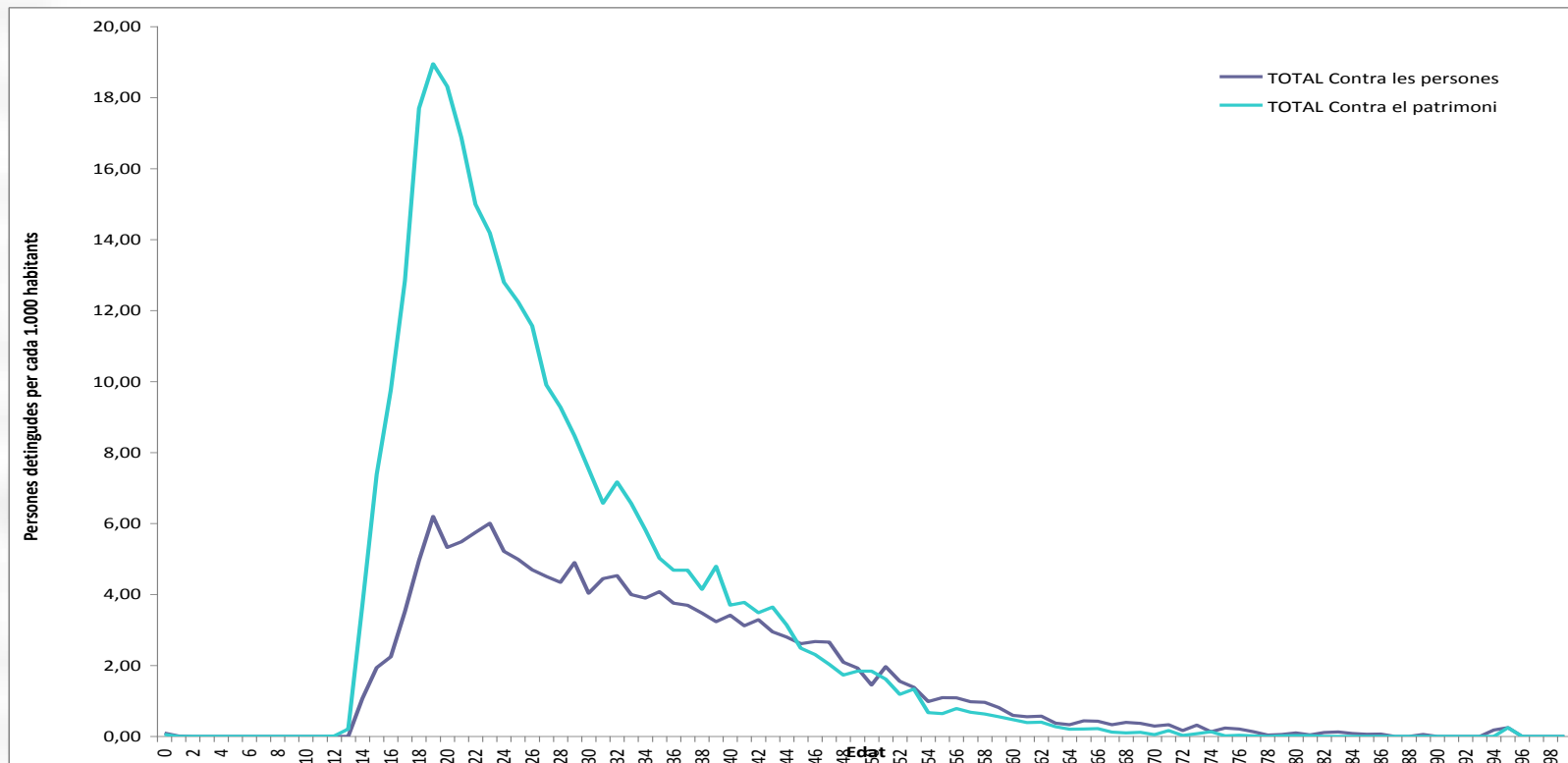
Enquesta de seguretat pública de Catalunya

Edició especial sobre les persones grans

Persones detingudes per la Policia de Catalunya. Any 2014

Taxes de detinguts cada 1.000 habitants. Font: Sistema d'Informació Policial

Des que hi ha registres estadístics s'ha comprovat que la població infractora està força concentrada entre els homes joves, la qual cosa té uns efectes característics en l'actual situació d'envelliment demogràfic: d'una banda, s'incrementa el nombre de víctimes potencials entre les persones grans i, d'altra banda, disminueix el nombre d'infractors potencials en el conjunt de la societat. Aquest fenomen ja es comença a detectar a Catalunya.



Incidents amb persones desconegudes: la victimització experimentada

Enquesta de seguretat pública de Catalunya

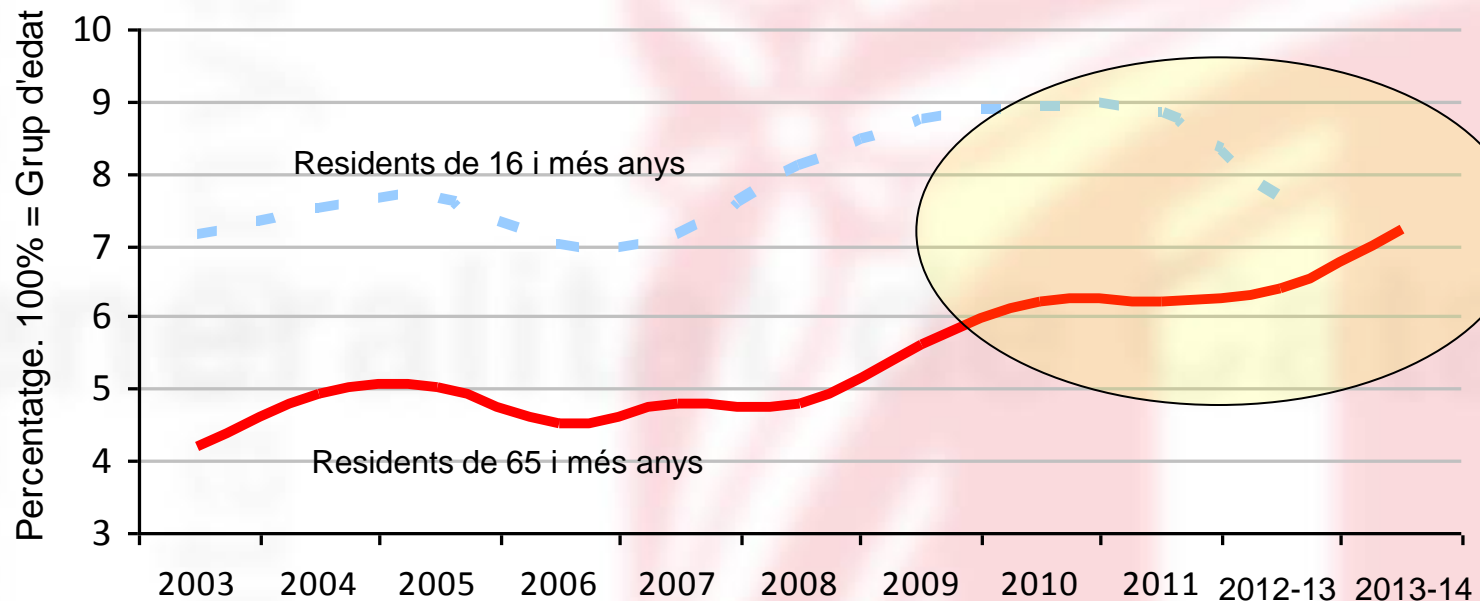
Edició especial sobre les persones grans

El record espontani de la victimització delictiva, 2003 – 2014

Formulació de la pregunta (edició 2014): Durant els darrers dotze mesos vostè ha estat víctima d'algun delicte per part de DESCONEGUTS, per exemple, algun robatori, atracament o agressió?

El record espontani d'haver estat víctima d'un delicte ha disminuït: 1,2 punts (13,6%) al conjunt de la població, però no pas entre les persones de 65 i més anys, en què s'enregistra un increment.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012-13	2013-14
> 16	7,1	7,5	7,6	7,0	7,1	8,1	8,7	8,9	8,8	7,6	--
> 65	4,2	4,9	5,0	4,5	4,8	4,8	5,6	6,2	6,2	6,4	7,2



Enquesta de seguretat pública de Catalunya

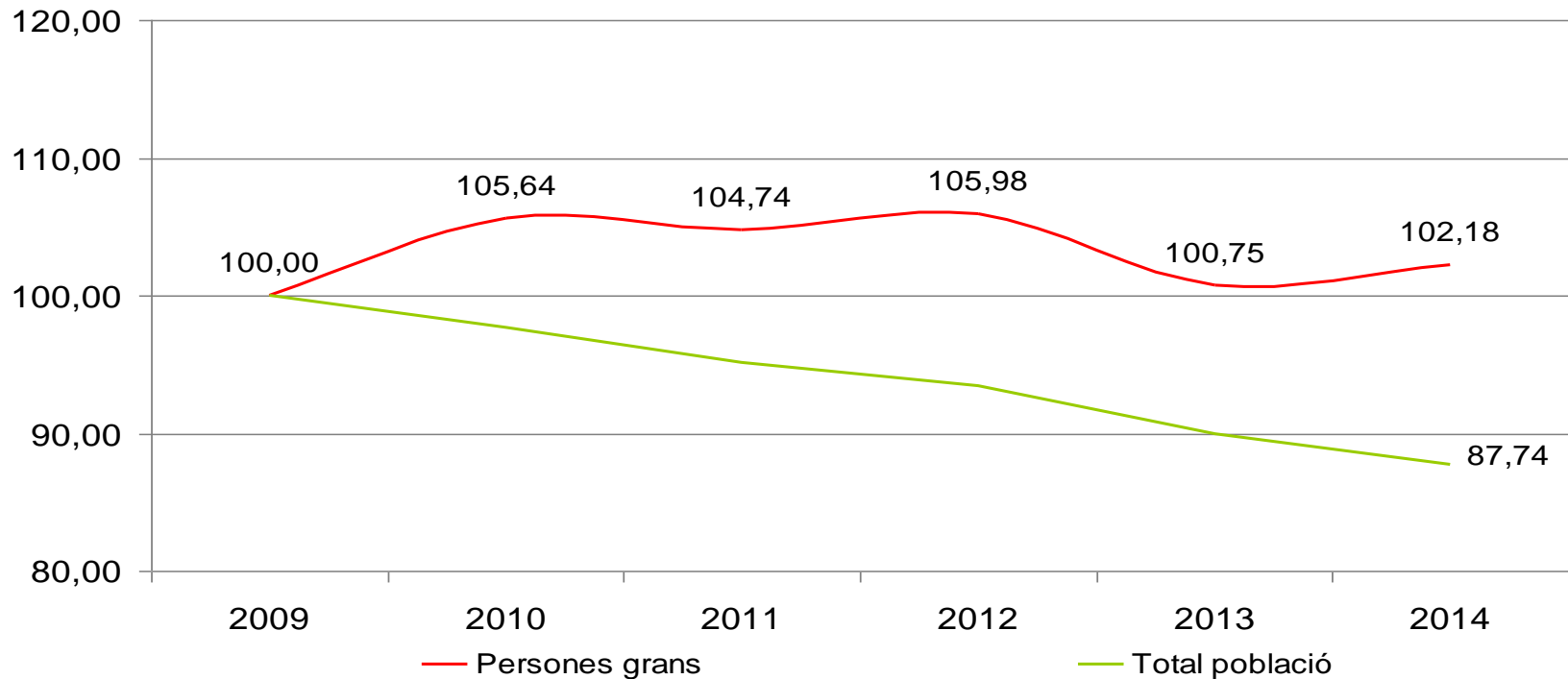
Edició especial sobre les persones grans

Evolució dels il·límits penals coneguts per la policia, 2009 – 2014

Font: Sistema d'Informació Policial. 100 = nombre de procediments per cada 1.000 persones

En termes generals, els il·límits penals coneguts per la policia estan disminuint, però els il·límits que afecten la població de 65 i més anys han augmentat fins l'any 2012, amb una oscil·lació posterior que ens deixa 2,18 punts per sobre del nivell enregistrat l'any 2009.

Delictes i faltes penals conegudes per les policies catalanes a Catalunya



Font: SIP

Enquesta de seguretat pública de Catalunya

Edició especial sobre les persones grans

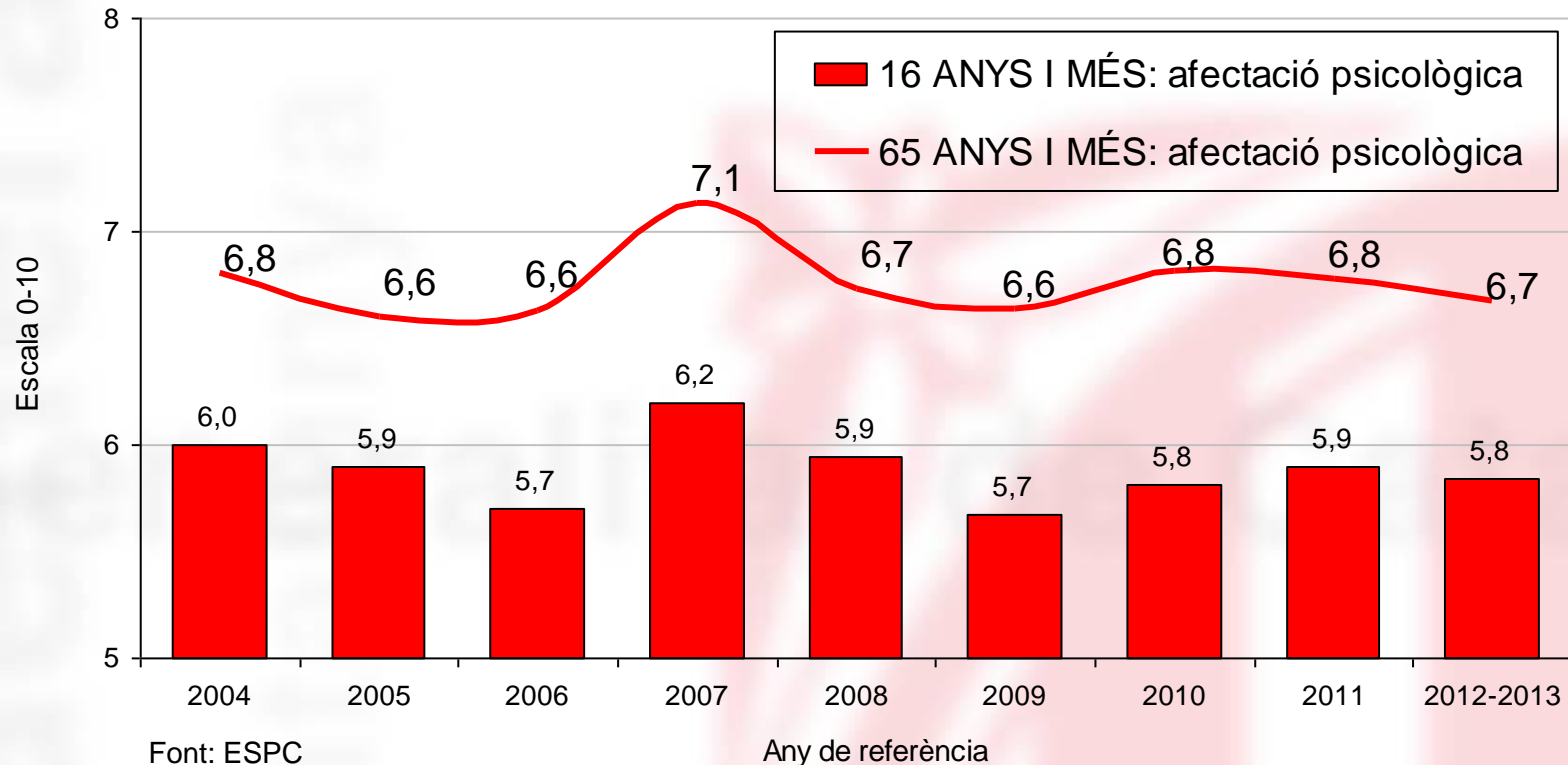
Afectació psicològica associada a la victimització, 2004 – 2013

Valoracions mitjanes. Escala de 0 a 10

Formulació de la pregunta a les víctimes d'algun il·lícit:

Valori de 0 (gens) a 10 (moltíssim) com el/la va afectar psicològicament el fet.

L'afectació psicològica de la victimització, mesurada anualment per l'Enquesta de seguretat pública de Catalunya en una escala de 0 a 10, és nítidament superior entre les persones grans.



Font: ESPC

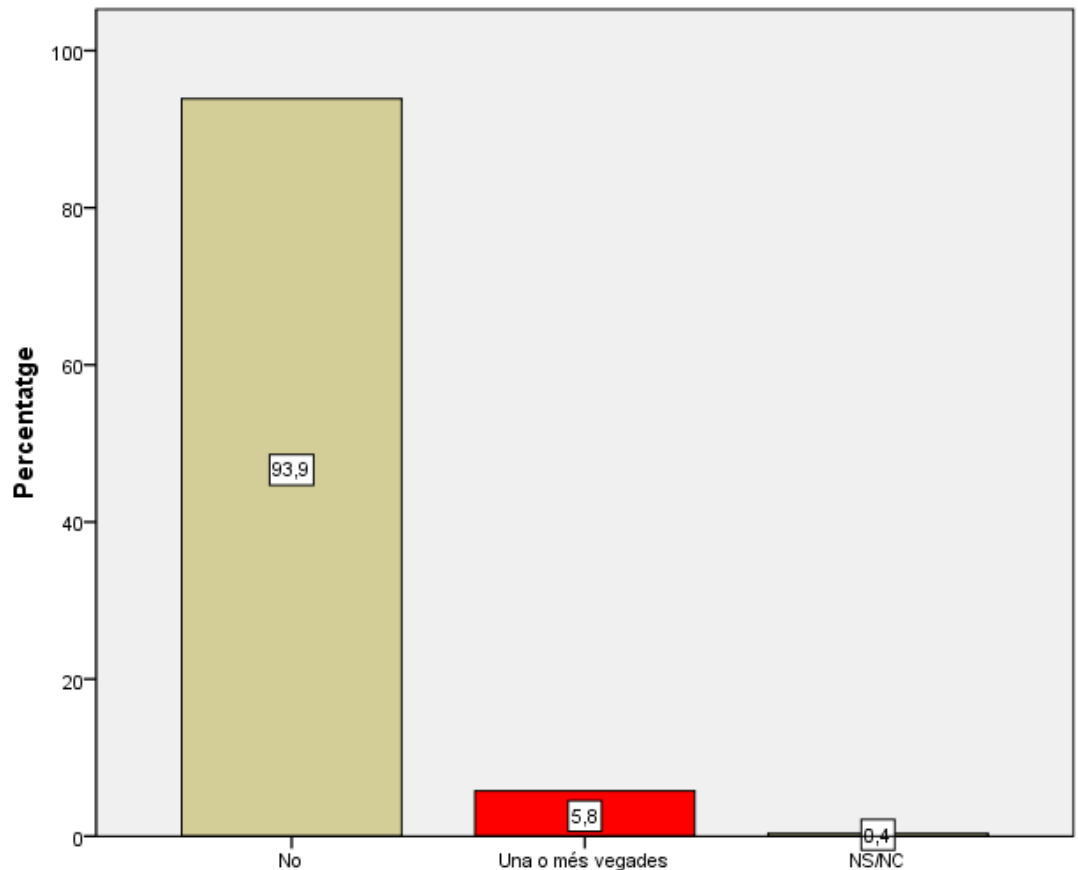
Any de referència

Els fraus a les persones grans

Formulació de la pregunta: ...durant els darrers dotze mesos vostè ha estat víctima d'alguna estafa, d'algun frau en el moment de fer una compra o de contractar un servei? És a dir, algú l'ha enganyat en la qualitat, en la quantitat o en el preu?

Un 5,8% de les persones grans consideren que han estat objecte de fraus i estafes.

Amb independència del retret formal que pugui correspondre en cada cas, òbviament desigual, hem de destacar que tots aquests fets afecten negativament la qualitat de vida de les persones grans.



Percepció dels maltractaments a les persones grans

Enquesta de seguretat pública de Catalunya

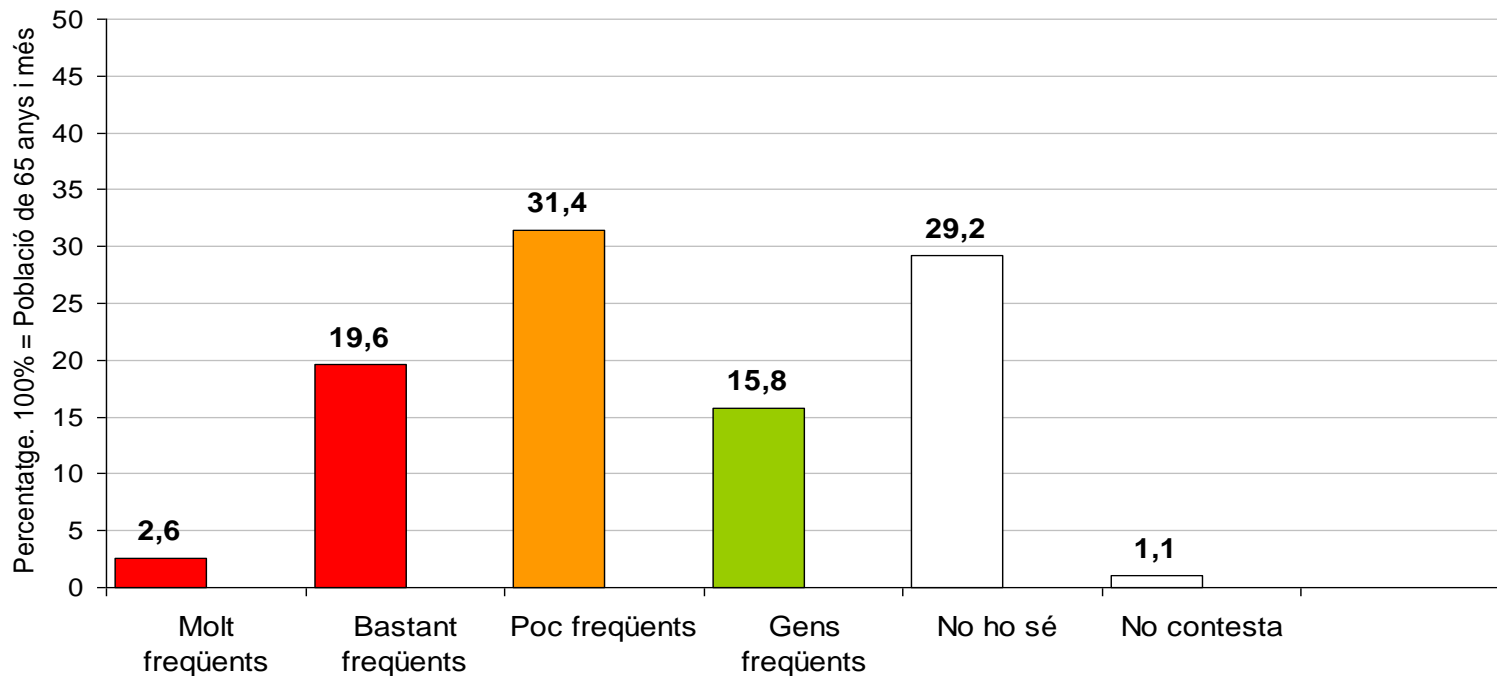
Edició especial sobre les persones grans

Freqüència percebuda dels maltractaments a les persones grans

Formulació de la pregunta a tota la mostra (persones de 65 i més anys, N = 2000)

Creu que els maltractaments a les persones grans són freqüents a Catalunya?

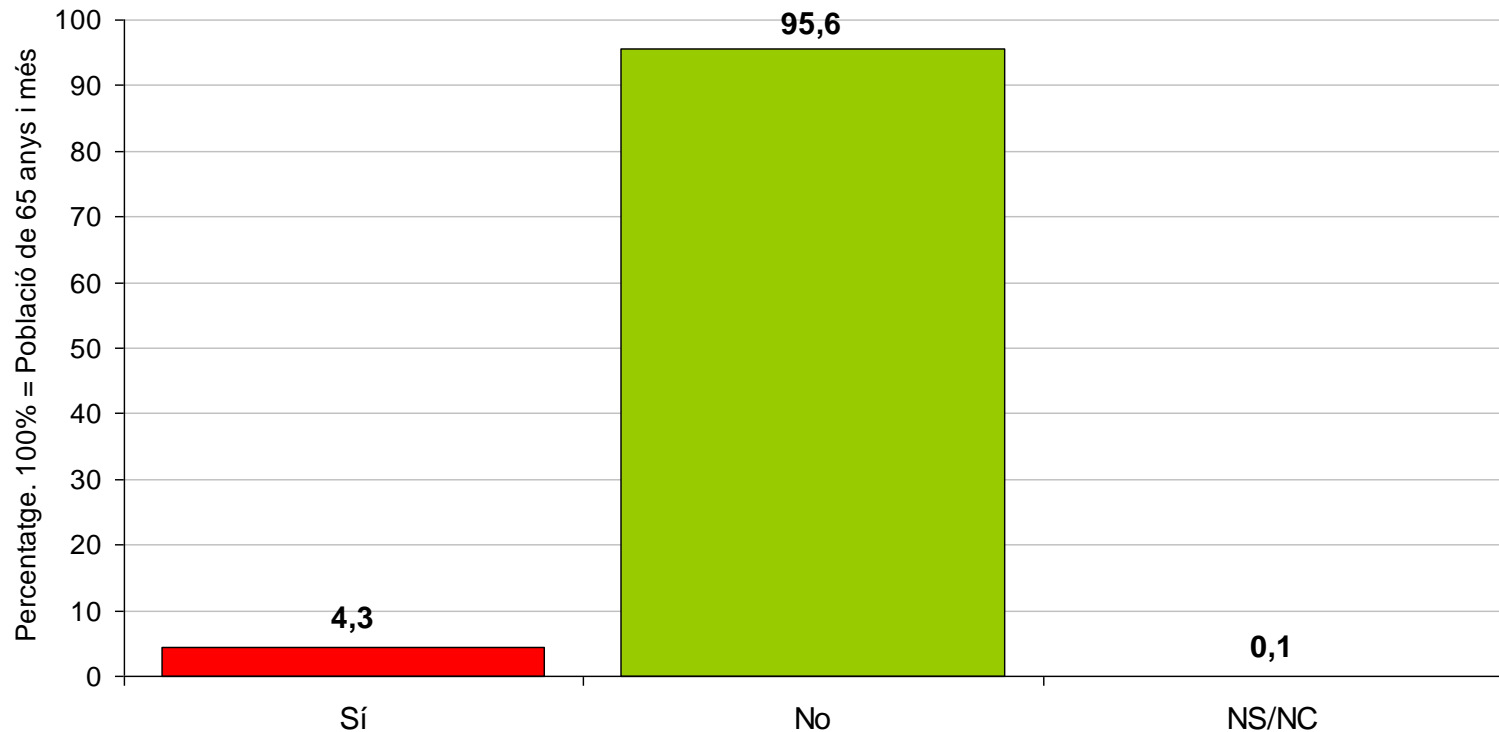
La freqüència percebuda dels maltractaments és relativament elevada. Només un 15,8% pensen que són infreqüents ("gens freqüents"), als quals potser podríem afegir el 29,2%, que no té una opinió formada respecte a aquesta qüestió ("no ho sé"). Fora d'això, un 31,4% pensa que n'hi ha però són poc freqüents i, sobretot, un 22,2% de les persones grans pensen que són bastant o molt freqüents.



Maltractaments percebuts de persones grans

Formulació de la pregunta a tota la mostra (persones de 65 i més anys, N = 2000):

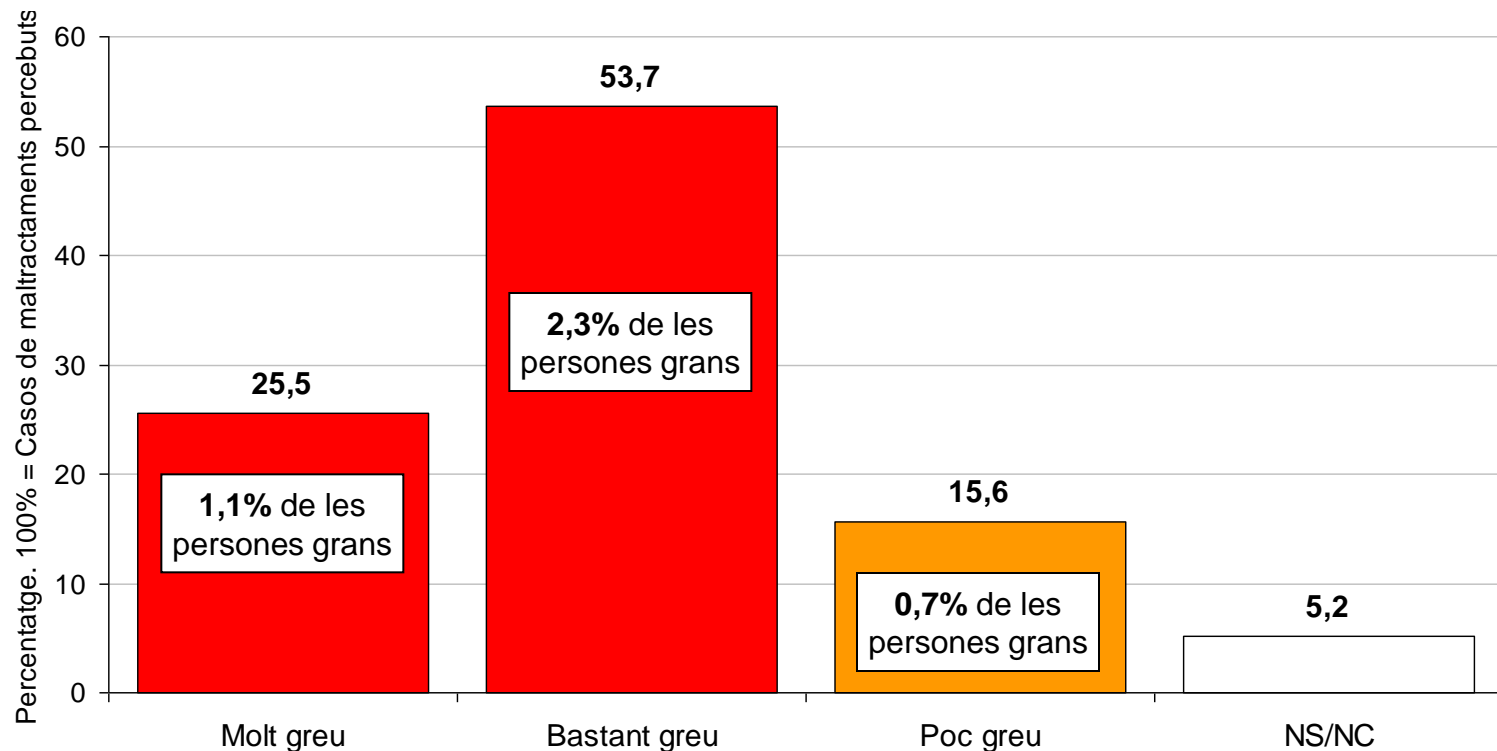
Coneix directament el cas d'alguna persona gran que sigui maltractada?



Gravetat estimada dels maltractaments percebuts

Pregunta als membres de la mostra que coneixen algun cas de maltractament (4,3% del total)
Diria que aquest maltractament és...

Prop del 80% dels que coneixen algun cas de maltractament de persones grans consideren que es tracta d'un cas bastant o molt greu i, en aquest sentit, mereixen una atenció especial els que valoren que el cas és molt greu: un 25,5% dels casos esmentats, és a dir, l'1,1% de la població de 65 anys i més.



Incidents amb persones properes: els maltractaments experimentats

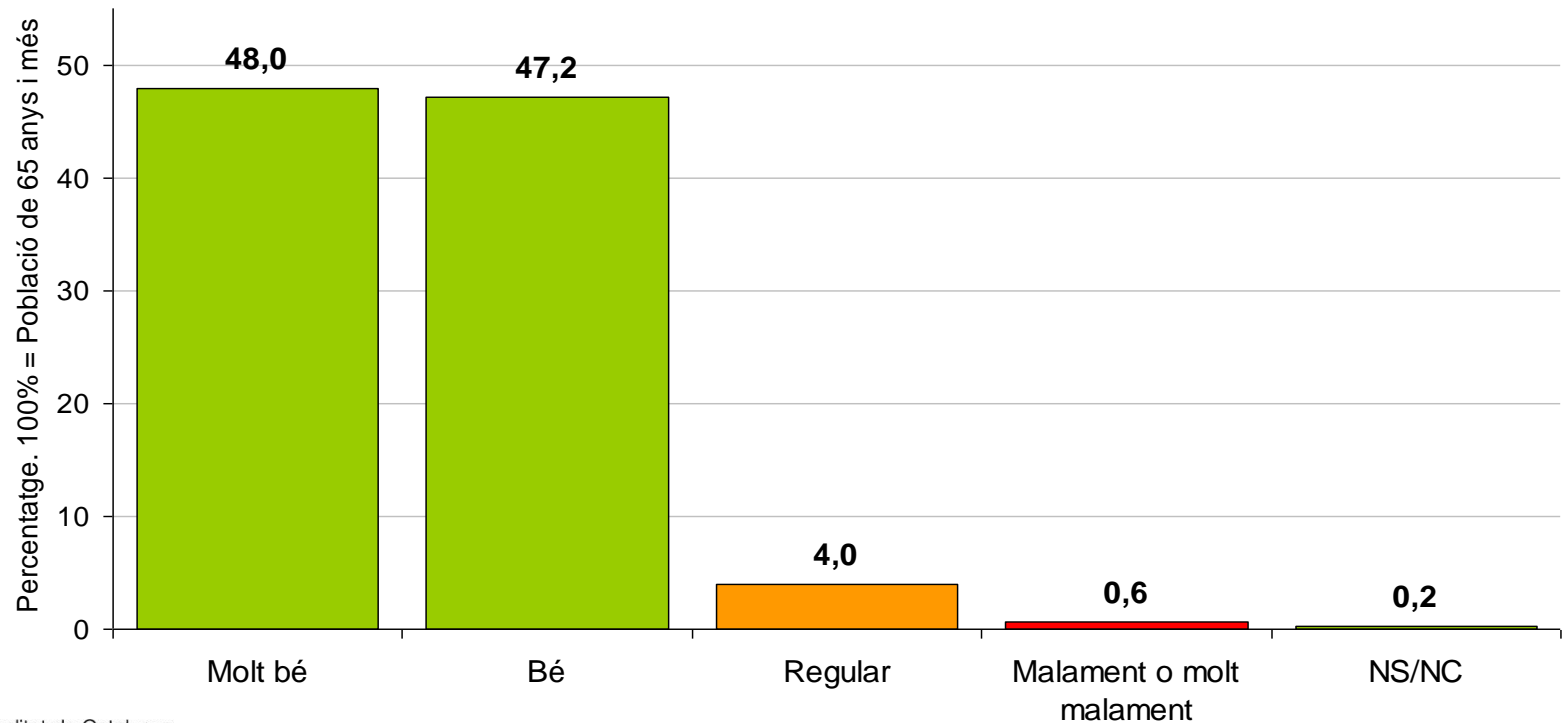
Enquesta de seguretat pública de Catalunya

Edició especial sobre les persones grans

Valoració general del tracte rebut per part de les persones properes

Pregunta a tota la mostra (persones de 65 i més anys, N = 2000), formulada al final de l'entrevista
EN RESUM, com diria vostè que la tracten les persones més properes?

Predominen de molt lluny les valoracions positives del tracte rebut per la gent propera: el 95,2% de les persones grans entrevistades manifesten que la gent més propera les tracta bé o molt bé. Però hem de destacar que un 4,0% consideren que el tracte és "regular" i un 0,6% pensen que les tracten malament o molt malament: en total 4,6% informen de relacions problemàtiques amb el seu entorn.



Enquesta de seguretat pública de Catalunya

Edició especial sobre les persones grans

Els fets estudiats

L'estudi mitjançant enquesta dels il·lícits que pateixen les persones grans està a tot arreu als seus inicis. Fins i tot als països de referència es compta només amb estudis puntuals, és a dir, no existeixen sèries periòdiques i aspectes crítics, com ara la selecció dels fets a estudiar, i els criteris de còmput no han generat encara un consens.

En el cas de Catalunya, l'edició 2014 de l'Enquesta de seguretat pública ha optat per no incloure els abusos sexuals a les persones grans, considerant que en el nostre entorn aquesta problemàtica requereix una enquesta específica, i els fets estudiats han estat els següents:

Àmbit	Fets
Negligències	Desatendre necessitats bàsiques
	Desatendre necessitats instrumentals
Abusos patrimonials	Sostreure diners o objectes de valor
	Accedir a comptes o propietats a través de pressions o falsificacions
Abusos psicològics	Renyar o escridassar reiteradament
	No parlar o ignorar
	Prohibir relacions socials (amb pregunta específica sobre néts)
	Menysprear o humiliar
Amenaces i abusos físics	Amenaçar verbalment o amb objectes
	Danyar objectes apreciats o animals de companyia
	Privar de llibertat
	Agredir físicament

Els criteris de còmput

En el cas del maltractament a les persones grans no existeix encara un consens acadèmic o institucional sobre els criteris de còmput, i l'Enquesta de seguretat pública de Catalunya ha utilitzat els següents:

Concepte	Definició
Victimització	Efecte de patir un il·lícit penal, normalment causat per una persona desconeguda o no propera.
Multivictimització	Efecte de patir més d'un il·lícit penal, normalment dos o tres i causats per persones desconegudes o no properes.
Risc de maltractament	Efecte de patir accions negatives continuades, normalment sense rellevància penal, causades per persones conegudes o properes.
Maltractament	Efecte de patir accions negatives habituals, unes amb rellevància penal i altres no, causades per persones conegudes o properes.

Enquesta de seguretat pública de Catalunya

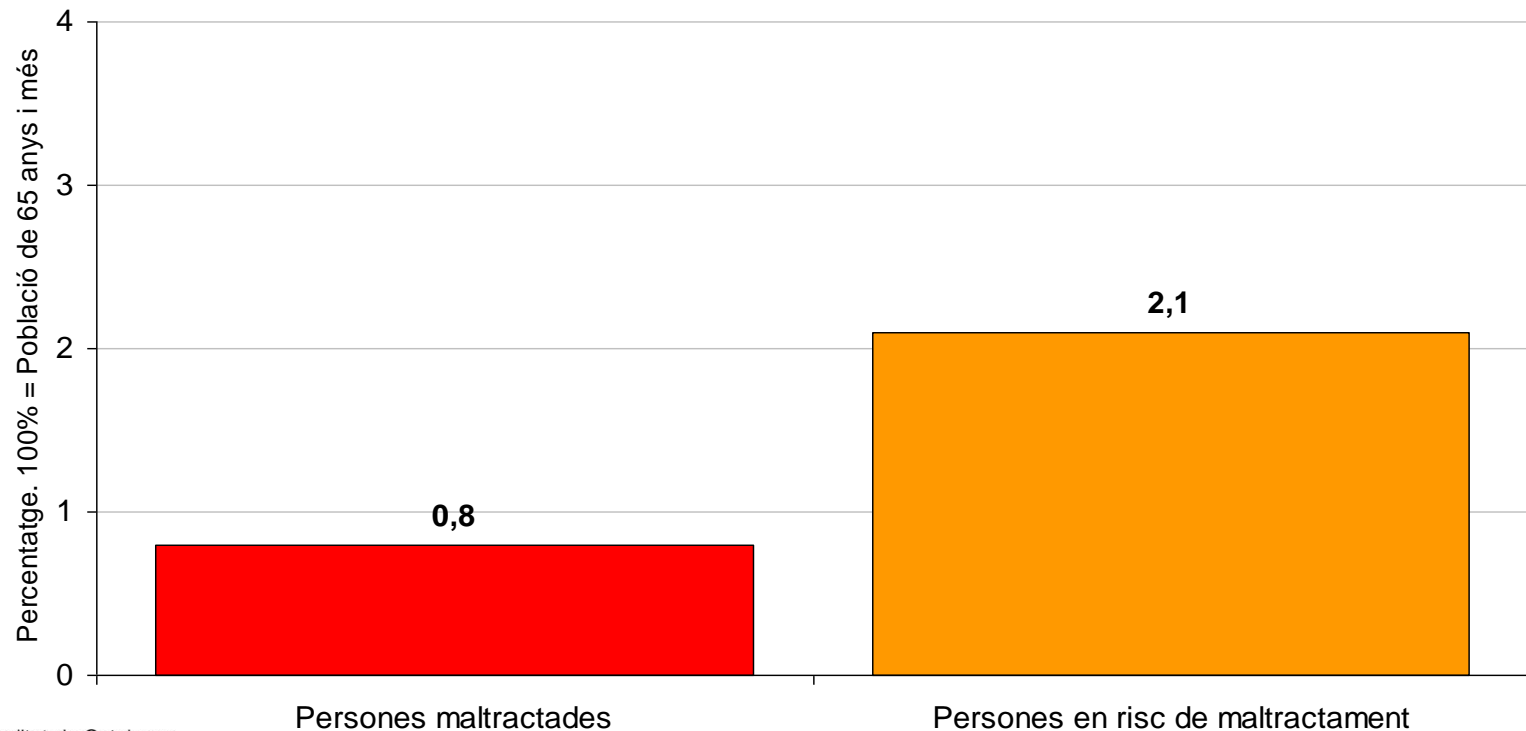
Edició especial sobre les persones grans

Estimació del nombre de persones víctimes d'accions negatives freqüents

Percentatge de persones afectades els darrers dotze mesos (a partir de novembre de 2014)

D'acord amb els criteris establerts, el 0,8% de les persones grans entrevistades informen haver estat maltractades al llarg del període que va, aproximadament, de novembre de 2013 a novembre de 2014. Estaríem parlant d'unes 10.500 persones, que probablement continuen avui en la mateixa situació. En tot cas, durant els dotze mesos considerats van patir un mínim de vuit fets i la gran majoria un mínim de dotze, distribuïts en tots els àmbits d'estudi.

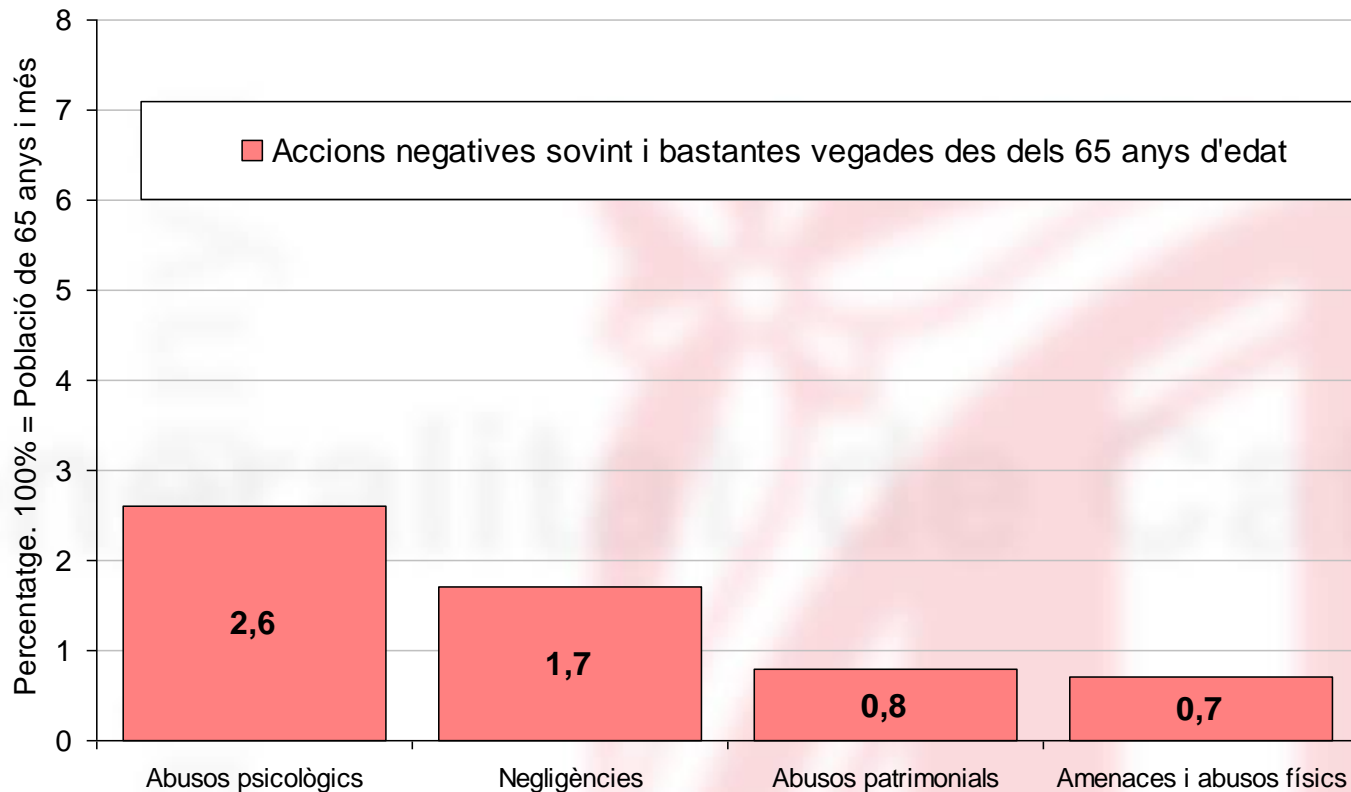
Adicionalment, s'ha de tenir en compte que un 2,1% de les persones grans residents a Catalunya, unes 27.500 persones, estan probablement en una situació de risc caracteritzada, tal com s'ha indicat anteriorment, per manca d'ajuda quan ho necessiten o per l'existència de relacions personals conflictives amb el seu entorn.



Les accions negatives freqüents per tipus

Percentatges de persones afectades distribuïdes per àmbits

En matèria de maltractaments, els abusos físics i patrimonials constitueixen la meitat o més dels fets enregistrats. Això no obstant, si estudiem el conjunt, afegint el risc de maltractament, podem observar que els abusos psicològics (escridassar, ignorar, impedir relacionar-se socialment, humiliar, etc.) constitueixen l'àmbit d'abús més freqüent i, per tant, constitueixen un àmbit de primera importància en matèria de prevenció.

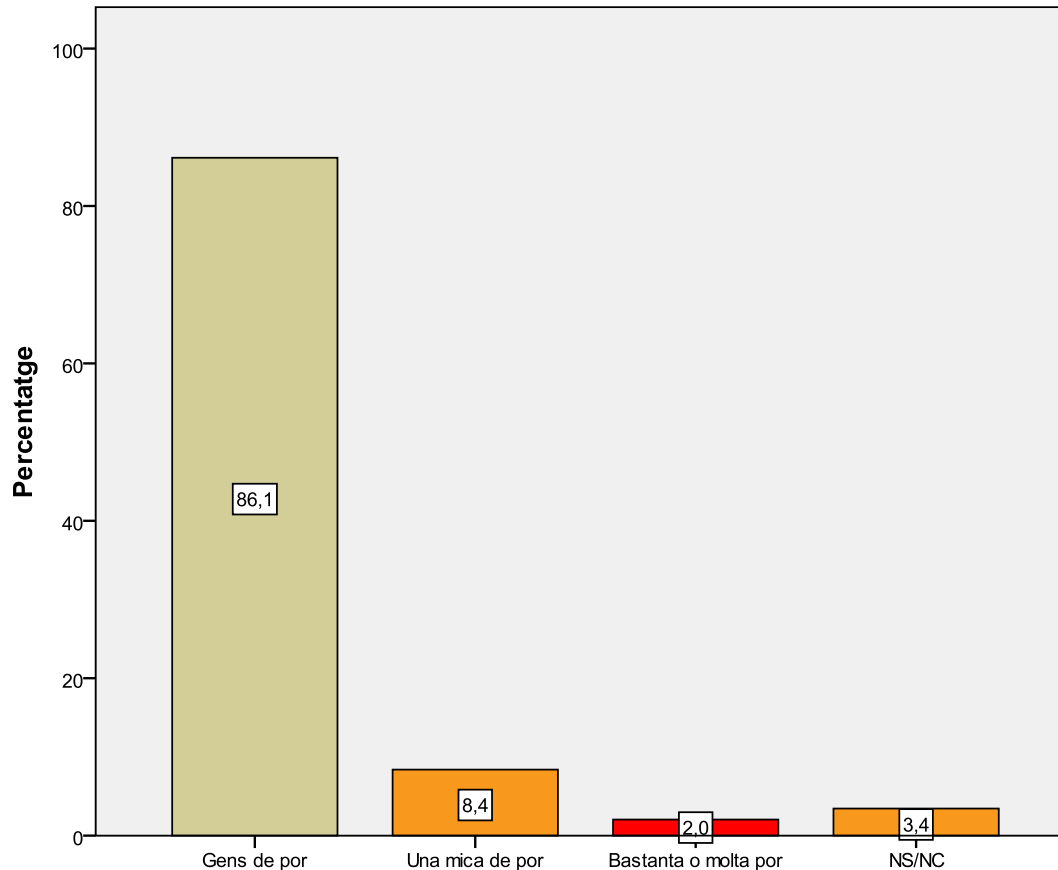


Por a ser maltractat/ada en el futur

Formulació de la pregunta:

Té por a ser maltractat/ada en el futur?

Predomina aclaparadorament la manca de por, però no podem perdre de vista aquest 8,4% que expressa una mica de por i menys encara el 2% que manifesta força o molta por.



Qui ho va fer?

Enquesta de seguretat pública de Catalunya

Edició especial sobre les persones grans

Relació de la víctima amb el/la causant

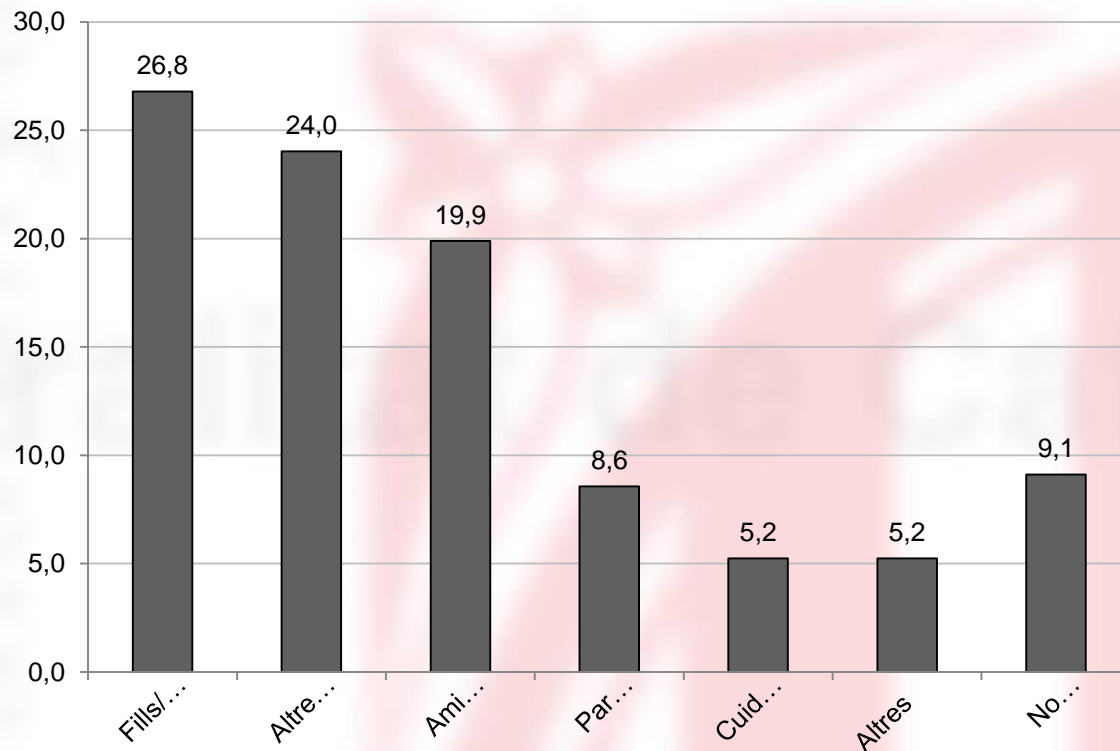
Distribució dels autors d'accions negatives patides alguna vegada des dels 65 anys

Formulació de la pregunta:

Qui ho va fer? Si ho van fer diverses persones, indiqui les dues més importants.

Per estudiar la relació entre les víctimes i els causants s'ha ampliat la submostra d'afectats a totes les persones victimitzades per gent propera (familiars, coneguts...), amb independència que el seu cas complís o no amb els requeriments d'habitualitat (12,6% de la mostra; causants = 373).

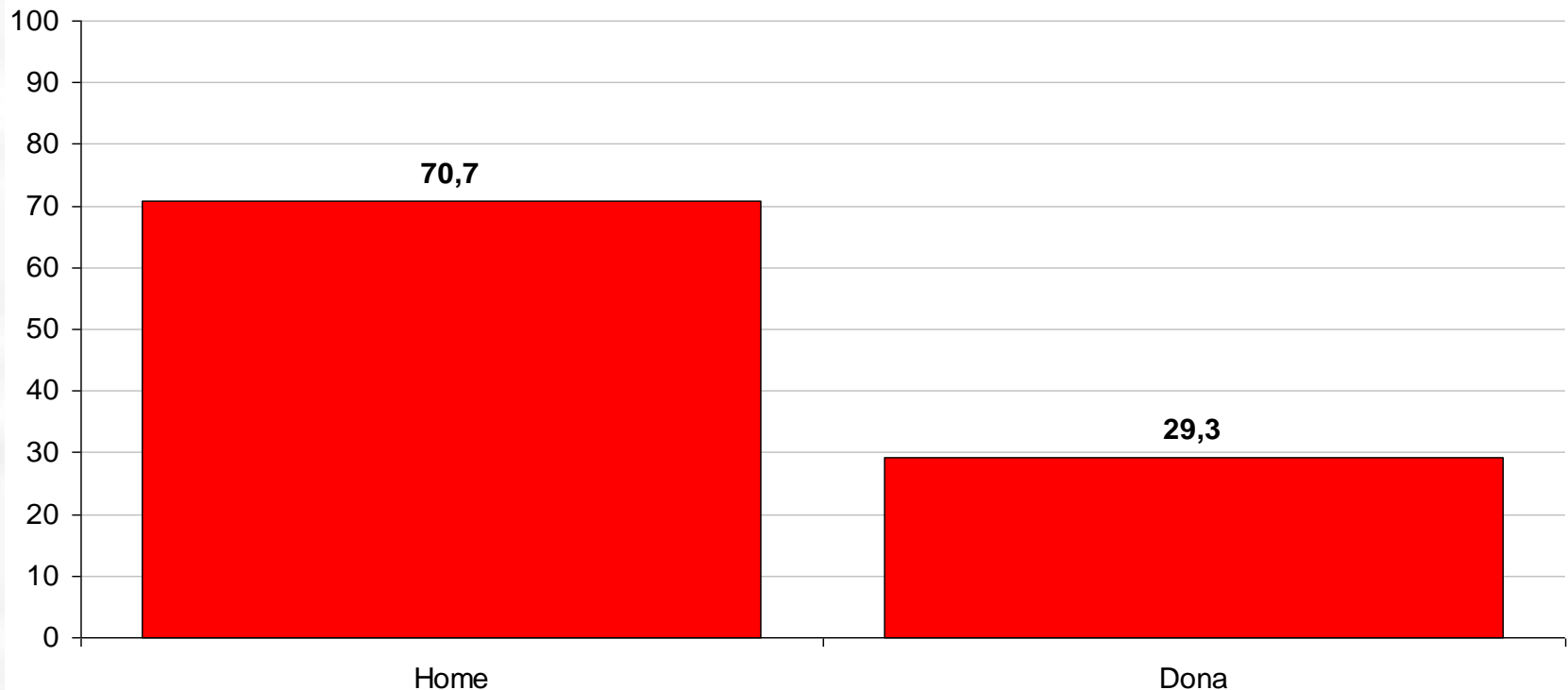
Crida l'atenció el volum de la no resposta: el 9,1% no contesten.



El sexe de les persones causants

Distribució dels autors d'accions negatives freqüents patides des dels 65 anys

Els homes predominen de manera aclaparadora entre els responsables d'accions negatives freqüents. La mostra és massa petita per estudiar aquest fenomen per àmbits entre les persones maltractades, però entre les persones que han patit accions negatives “bastantes vegades” i “sovint” des dels 65 anys, hi ha un 52,3% d'homes causants en matèria de negligències, un 67,1% en abusos patrimonials, un 56,7% en abusos psicològics i un 81,0% en amenaces i agressions físiques.



La denúncia

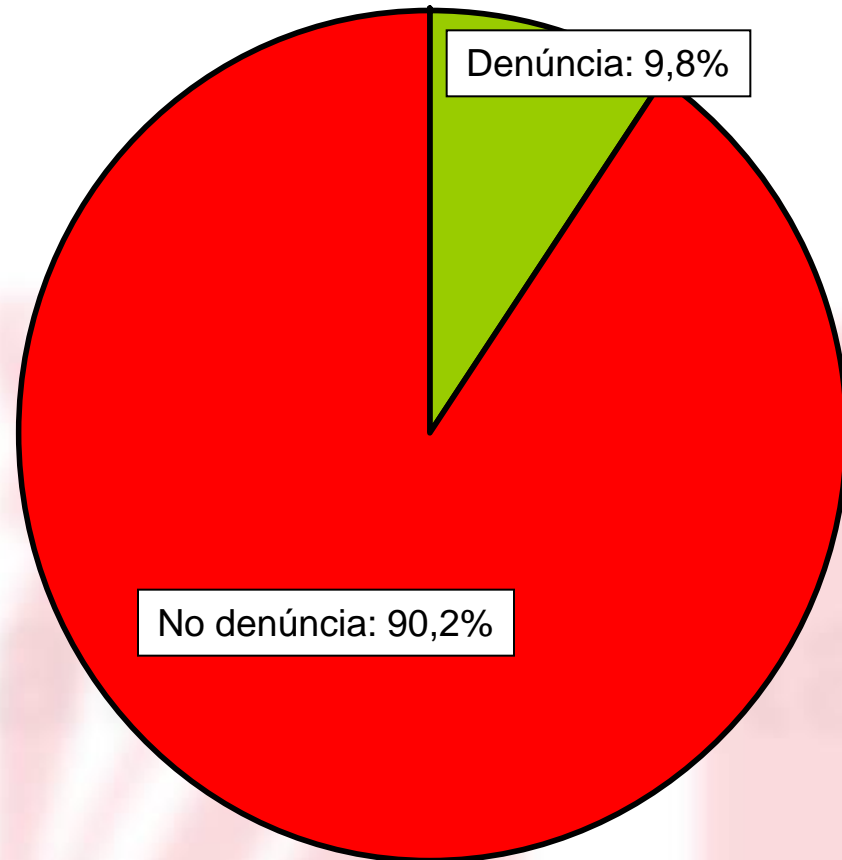
La denúncia dels maltractaments a la policia

La denúncia dels maltractaments els darrers dotze mesos

L'any 2014, el Sistema d'Informació Policial enregistra **1.041** fets penals denunciats per maltractaments en l'àmbit de la llar, així com per violència física o psíquica habitual també en l'àmbit de la llar.

L'edició especial de l'Enquesta de seguretat pública de Catalunya ha comptabilitzat, per la seva banda, **1.028** denúncies per maltractaments a les persones grans els dotze mesos anteriors a novembre de 2014.

Sobre aquesta base podem deduir que la no denúncia podria ser lleugerament superior al 90% en l'àmbit dels maltractaments a les persones grans.



Enquesta de seguretat pública de Catalunya

Edició especial sobre les persones grans

La informació als serveis institucionals dels comportaments abusius

Formulació de la pregunta:

Ho va explicar al metge, als serveis socials, a la policia o als jutjats?

L'enquesta detecta que prop del 25% dels comportaments abusius -en sentit ampli- són comunicats als serveis institucionals, amb l'excepció dels abusos psicològics, que només es comuniquen en un 13,8% dels casos. Això no obstant, quan es tracta del nucli dur dels maltractaments s'enregistra un nivell d'informació agregat superior al 50%

PERSONES QUE HAN INFORMAT ELS SERVEIS INSTITUCIONALS

Nivell d'informació declarat a metges, serveis socials, policia i jutjats

Per tipus d'acció negativa (tots els fets)

(100% = persones afectades dintre de cada tipus)

Tipus	Sí, han informat
Negligències	27,1%
Abusos patrimonials	22,4%
Abusos psicològics	13,8%
Amenaces i abusos físics	25,6%

Informació en l'àmbit dels maltractaments: 56,3%

Enquesta de seguretat pública de Catalunya

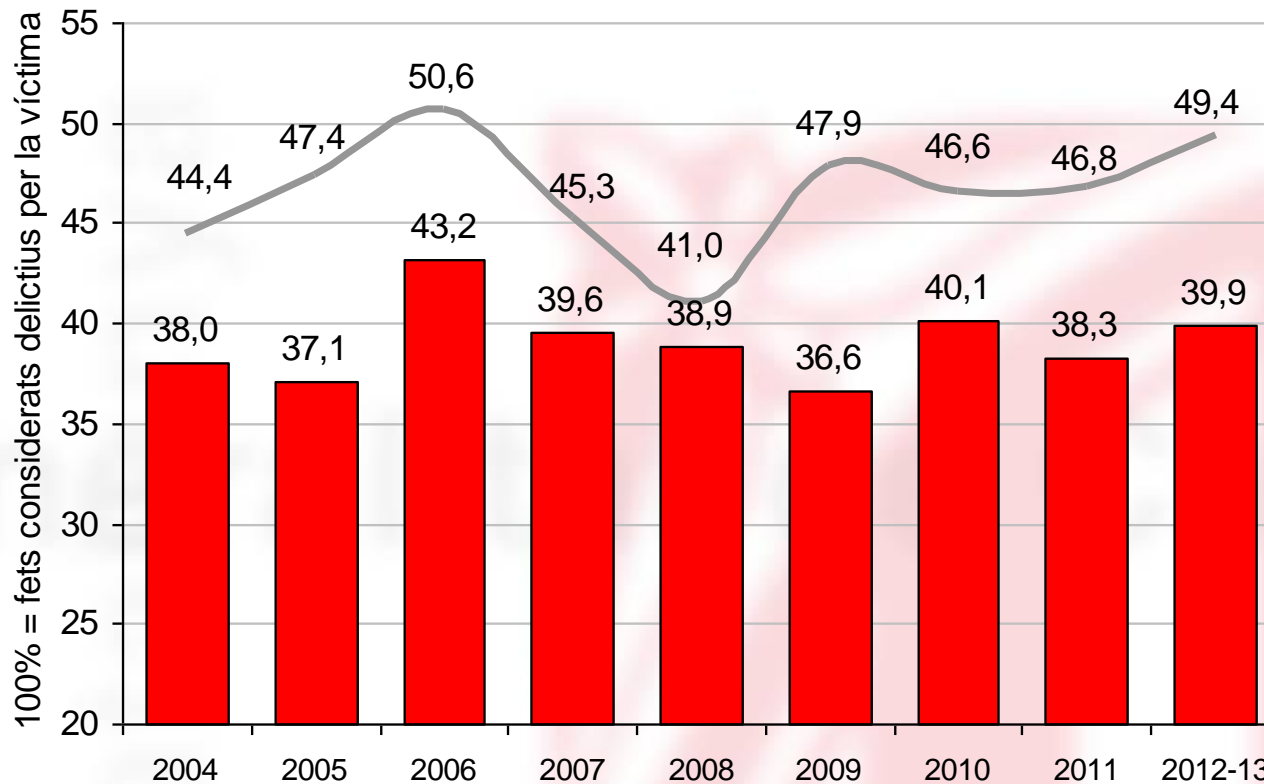
Edició especial sobre les persones grans

Nivell de denúncia dels fets considerats delictius, 2004 – 2013

Percentatge de denúncies a la policia o als jutjats sobre els fets considerats delictius per la víctima

Si sortim de l'àmbit dels maltractaments per part de gent propera i tornem a la victimització típica, on el causant és un desconegut, podem ressaltar que el nivell de denúncia de les persones grans ha estat sistemàticament més alt que el de la mitjana de la població.

La no denúncia dels maltractaments sembla, doncs, causada pel temor als efectes adversos sobre la víctima i, en certs casos, sobre el causant.



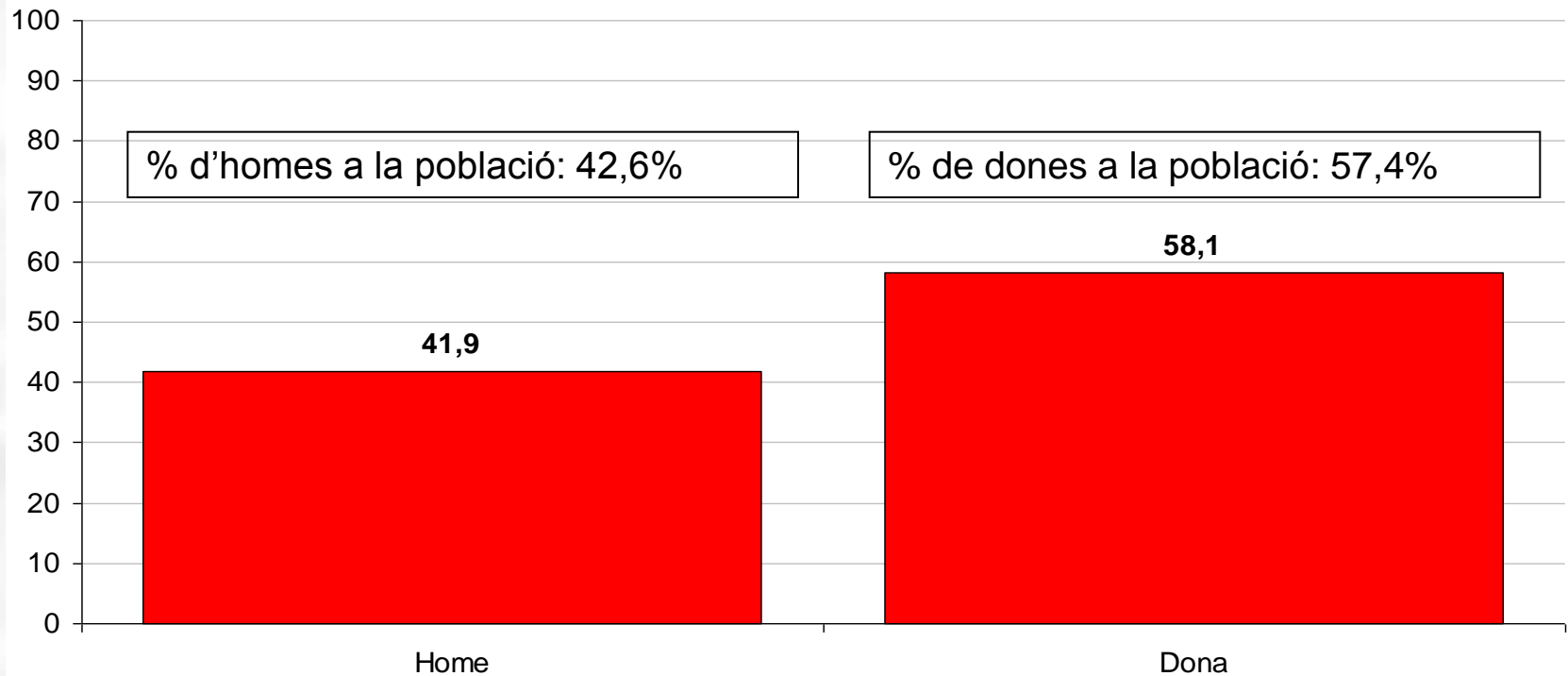
Característiques socials i demogràfiques

El sexe de les persones grans objecte d'accions abusives freqüents

Segmentació per sexe

de les persones que han patit accions abusives "sovint" o "bastantes vegades" des dels 65 anys

La distribució per sexe de les persones grans que han patit accions negatives bastantes o moltes vegades és superior entre les dones, però s'aproxima a la distribució demogràfica, amb una predominança dels homes en matèria d'abusos econòmics i de les dones en la resta d'àmbits.

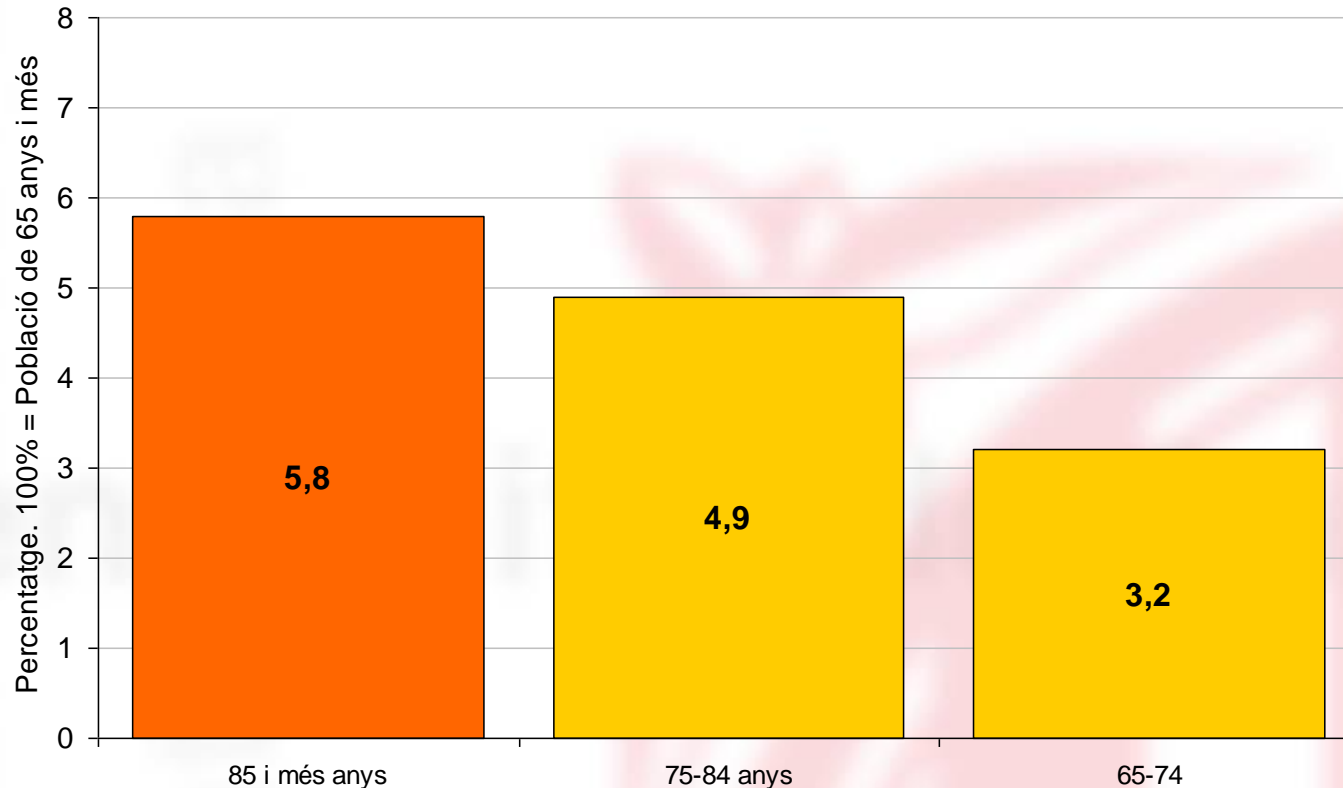


L'edat i les accions abusives freqüents

Segmentació per tres grups d'edat

de les persones que han patit accions abusives "sovint" o "bastantes vegades" des dels 65 anys

El risc de patir accions negatives s'incrementa progressivament amb l'edat



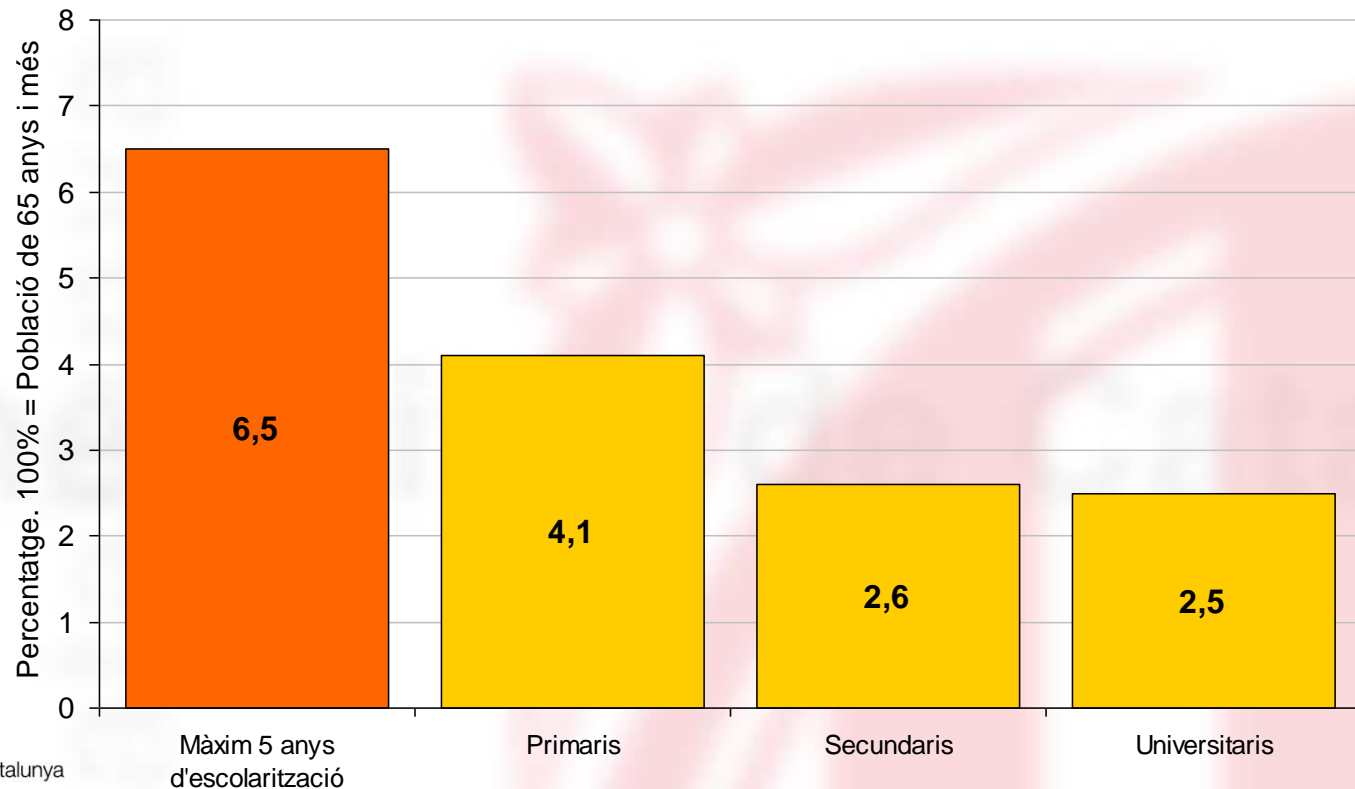
El nivell d'estudis i les accions abusives freqüents

Segmentació per nivell d'estudis finalitzats

de les persones que han patit accions abusives "sovint" o "bastantes vegades" des dels 65 anys

El risc de patir accions negatives és més elevat en el segment de les persones grans amb un nivell de formació més baix. En termes generals, s'enregistra una associació significativa entre la precarietat social (nivell de renda, nivell de formació...) i el risc de patir accions negatives.

Les persones grans amb un màxim de 5 anys d'escolarització tenen un risc de ser objecte d'accions abusives més de dues vegades superior que les universitàries.

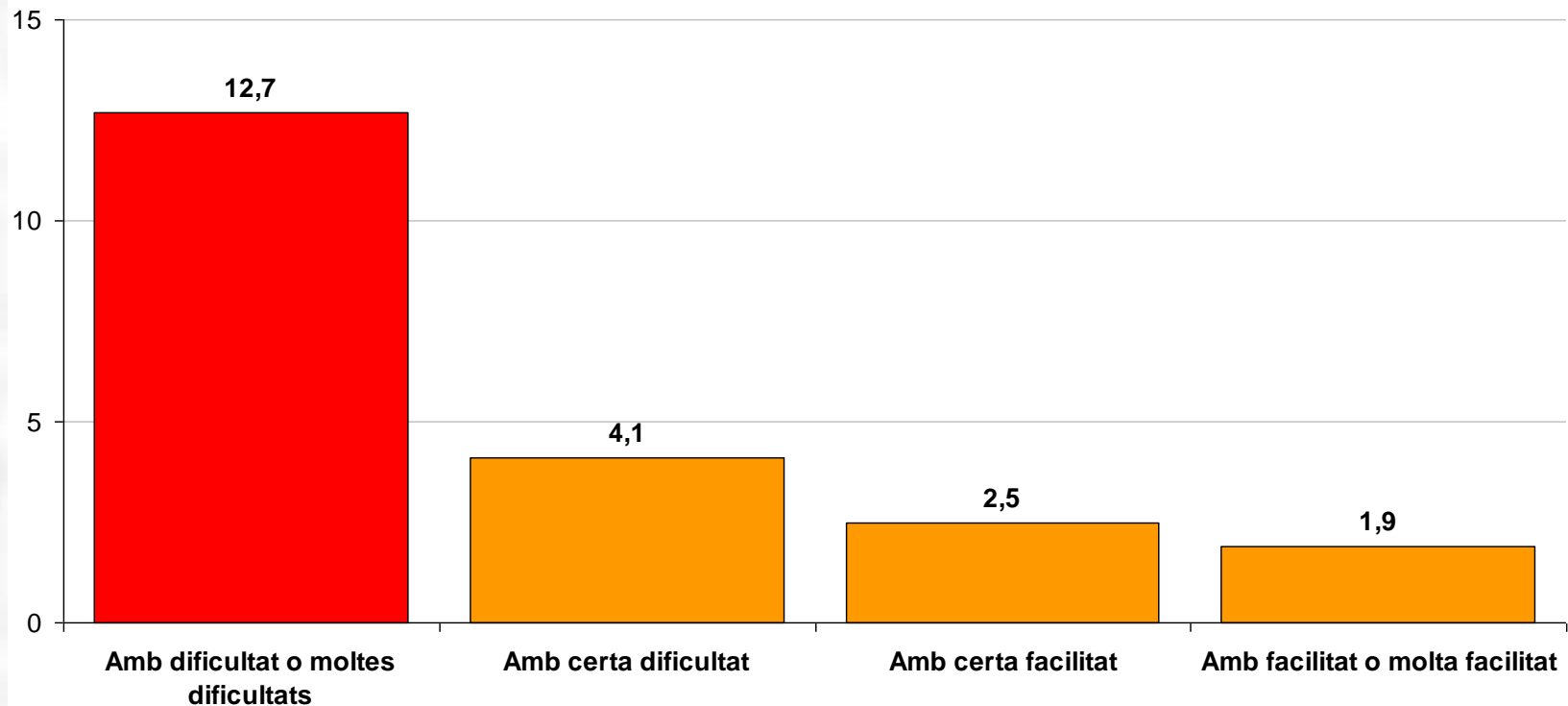


El nivell de renda i les accions abusives freqüents

Segmentació per dificultats d'arribar a final de mes

de les persones que han patit accions abusives "sovint" o "bastantes vegades" des dels 65 anys

El risc de patir accions negatives és particularment elevat en el segment amb un nivell de renda més baix. Les persones que declaren arribar a final de mes amb "dificultat" o "molta dificultat" han patit, aproximadament, cinc o sis vegades més accions abusives que els que arriben a final de mes amb facilitat (amb certa facilitat o amb molta facilitat).



L'aïllament social i les accions abusives freqüents

Segmentació per aïllament social

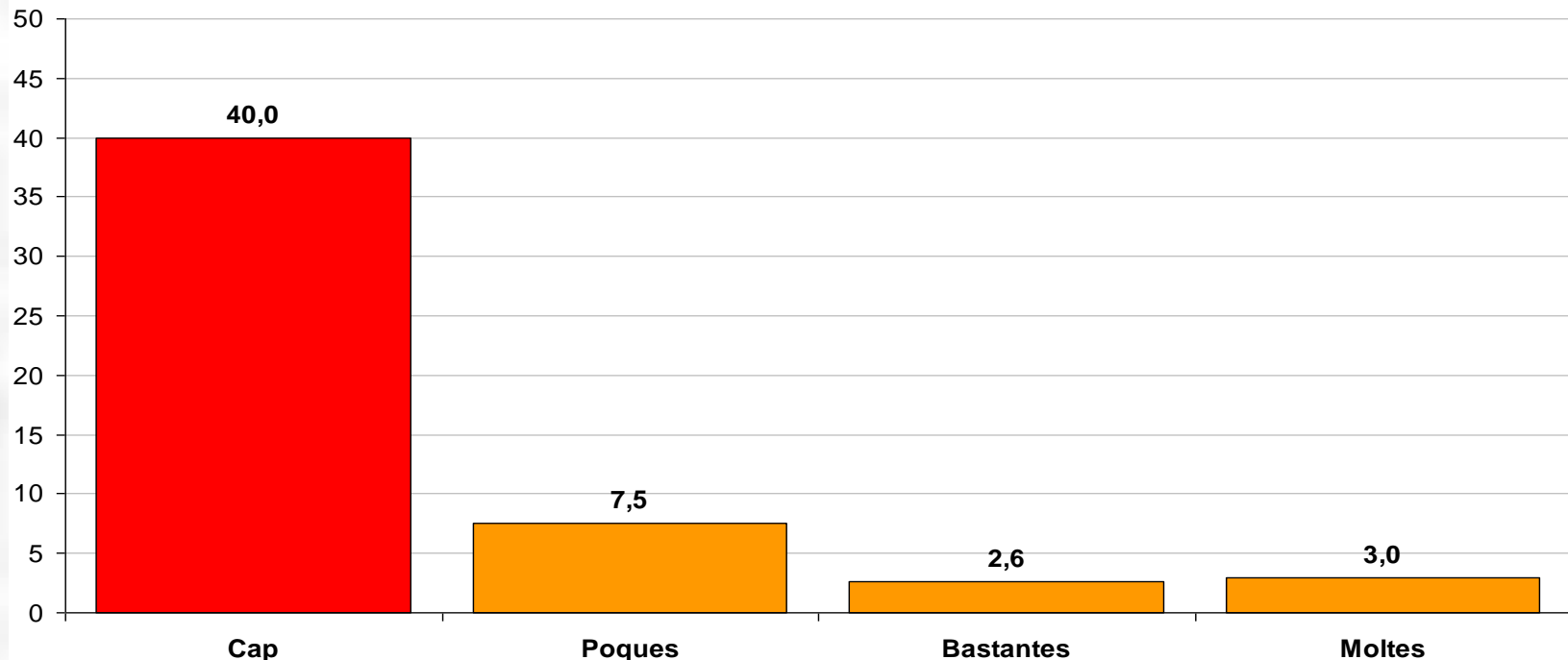
de les persones que han patit accions abusives “sovint” o “bastantes vegades” des dels 65 anys

Formulació de la pregunta:

Hi ha persones que es preocupen del que li passa?

Alternatives de resposta: Moltes / Bastantes / Poques / Cap

L'aïllament social complet, representat en aquesta pregunta per les respostes “cap persona es preocupa del que em passa”, està intensament associat al risc de patir accions abusives freqüents.



La valoració dels comportaments

Enquesta de seguretat pública de Catalunya

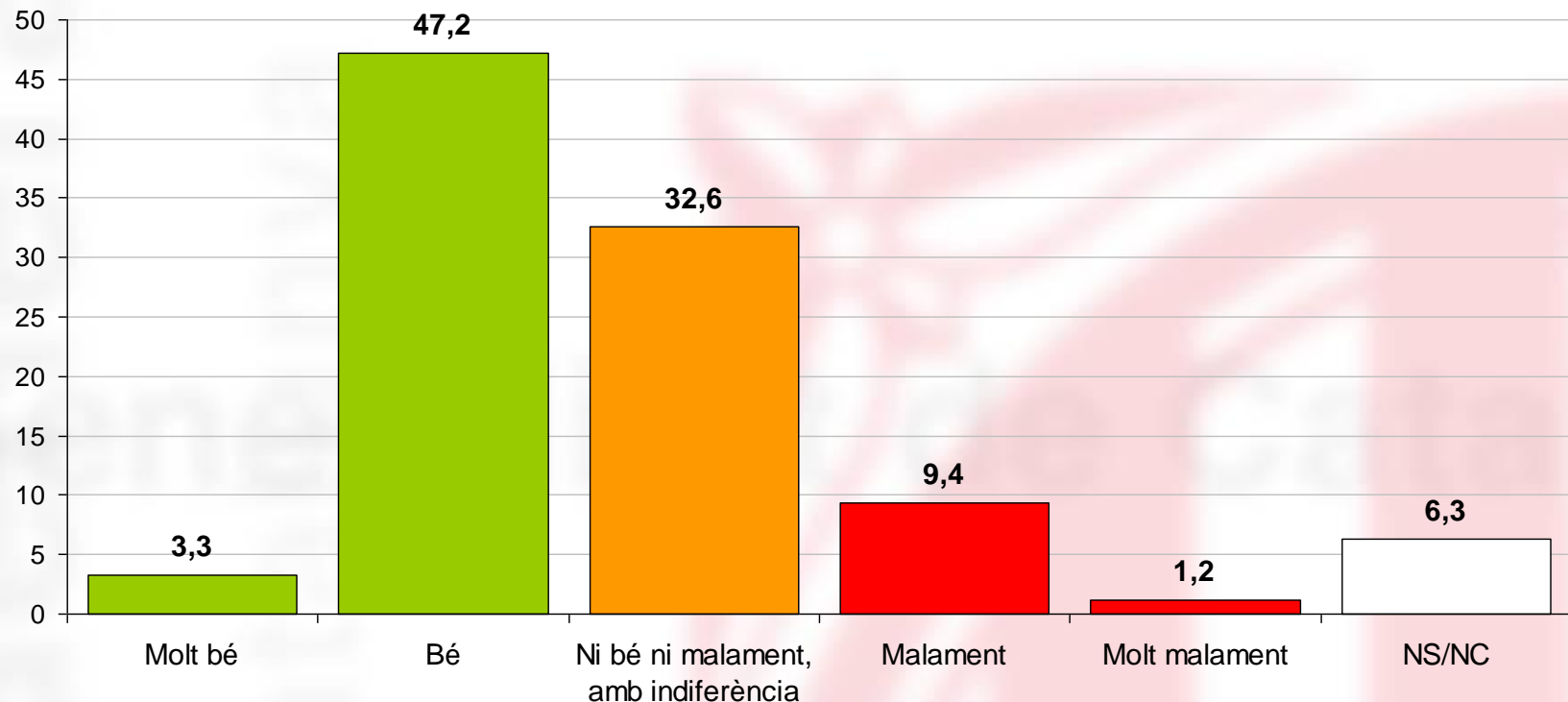
Edició especial sobre les persones grans

El tracte a les persones grans

Formulació de la pregunta:

En general, com pensa vostè que la gent tracta les persones grans?

En termes generals, la meitat de les persones grans (50,5%) considera que la gent les tracta “bé” o “molt bé”. Això no obstant, prop d’una tercera part (32,6%) percep més aviat indiferència i, sobretot, més d’un 10% (10,6%) considera que la gent les tracta “malament” o “molt malament”.



Enquesta de seguretat pública de Catalunya

Edició especial sobre les persones grans

La valoració dels comportaments

Formulació de la pregunta: En general, fins a quin punt considera que els comportaments següents són una forma de maltractament a les persones grans?

Alternatives de resposta: No són una forma de maltractament / Una mica / Bastant / Molt / Totalment

Minories considerables de la població tenen uns valors problemàtics en matèria de tracte a les persones grans.

Comportaments	Són una forma de maltractament?	
	NO	UNA MICA
No ajudar en les activitats diàries si ho necessita	2,8%	7,7%
Controlar les relacions que tenen amb familiars i amics	9,7%	12,8%
Impedir a persones mentalment competents administrar la seva economia	4,3%	6,1%
Criticar o ridiculitzar el que fan	5,4%	9,4%
Decidir-ho tot per ells. Tractar-les com a criatures petites	8,3%	11,2%
Pressionar perquè donin diners o propietats a gent propera	2,3%	3,6%
Tenir una discussió forta i donar-li un cop o una empenta	0,9%	2,4%
Lligar-la, no deixar-la sortir d'una habitació	0,7%	0,3%

Fitxes tècniques

Enquesta de seguretat pública de Catalunya

Edició especial sobre les persones grans

El qüestionari

Esquema del qüestionari	<u>Entrevistes presencials</u>
Presentació	Durada mitjana:
Estructura de la llar	24,03 minuts
Estat de salut i necessitats d'ajuda	Durades superiors als 30 minuts:
Percepció	19,65%
Negligències	Supervisió telefònica posterior:
Record espontani de victimització i fraus	57,25%
Abusos patrimonials	Titulars de la mostra:
Abusos psicològics	54,05%
Amenaces i abusos físics	Valoració dels entrevistadors de l'actitud general de la persona entrevistada:
Variables sociodemogràfiques	9,1 (escala de 0 a 10)
	Presència de terceres persones:
	Parcial: 8,7% de les entrevistes
Observacions posteriors a l'entrevista	Total: 27,3% de les entrevistes

Cistella de fets estudiats

Àmbit	Fets
AUTORS DESCONEGUTS O NO PROPERS	
Victimització i fraus	Record espontani de victimització delictiva
	Estafes o fraus
AUTORS DE L'ENTORN DE LA VÍCTIMA	
Negligències	Necessitats d'ajuda en activitats bàsiques: vestir-se, netejar-se, anar al lavabo...
	Necessitat d'ajuda en altres activitats: anar al metge, comprar o fer el menjar
Abusos patrimonials	Sostracció de diners o objectes de valor
	Accés a comptes o propietats a través de pressions o falsificacions
Abusos psicològics	Renyar o escridassar reiteradament
	No parlar o ignorar
	Prohibir relacions socials
	Menysprear o humiliar
Amenaces i abusos físics	Amenaces verbals o amb objectes
	Actituds violentes amb objectes apreciats o animals de companyia
	Privació de llibertat
	Agressions físiques

Enquesta de seguretat pública de Catalunya

Edició especial sobre les persones grans

La mostra

DISSENY DE LA MOSTRA	
Univers	Població de tots dos sexes de 65 o més anys
Tipus de mostra	Disseny mostral aleatori simple bietàpic
Tipus d'entrevista	Entrevista personal presencial a domicilis particulars
Treball de camp	Del 14 d'octubre al 12 de desembre de 2014
Calibratge	La mostra ha estat ponderada per sexe i tres grups d'edat
Error teòric màxim	+/- 2,2% per a $p = q = 0,50$

DISTRIBUCIÓ DE LA MOSTRA			
		n	%
Sexe	Home	852	42,6
	Dona	1.148	57,4
	Total	2.000	100,0
Grup d'edat	65-70	485	24,3
	71-80	912	45,6
	81 i més	603	30,3
	Total	2.000	100,0



Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior

gencat.cat